

Vitaliteit sportverenigingen in Nederland

Ontwikkeling tussen 2018 en 2021

Factsheet 2021/14

Resie Hoeijmakers & Janine van Kalmthout

Figuur 1 Vitaliteitsindex sportverenigingen in 2021 (in procenten, n=549)

		Organisatiekracht			
		Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed
Maatschappelijke oriëntatie	Onvoldoende	3	12	18	5
	Matig	3	10	12	6
	Voldoende	2	6	11	5
	Goed	0	2	2	2

Kwetsbare verenigingen (Onvoldoende Organisatiekracht)

Krachtige verenigingen (Voldoende/Goed Organisatiekracht)

Maatschappelijke verenigingen (Onvoldoende/Goed Maatschappelijke oriëntatie)

Vitale verenigingen (Voldoende/Goed Maatschappelijke oriëntatie)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel februari 2021.

Sinds 2016 volgt het Mulier Instituut de vitaliteit van sportverenigingen in Nederland (zie rapportages over [2018](#) en [2016](#)). Hoewel de vitaliteit van verenigingen in de afgelopen jaren licht is verbeterd, zijn 2020 en 2021 vanwege het coronavirus bijzondere jaren voor sportverenigingen. Uit verschillende coronapeilingen is gebleken dat veel bestuurders zich zorgen ma(a)k(t)en over de toekomst van hun vereniging. In dit factsheet staan de vitaliteit van sportverenigingen en de ontwikkeling hiervan in de afgelopen twee jaren centraal.

Drie op de tien verenigingen niet klaar voor de toekomst

Eén op de vijf sportverenigingen in Nederland kan op basis van de vitaliteitsindex als vitale vereniging worden beschouwd (20%, zie figuur 1). In de vitaliteitsindex zijn vier segmenten van verenigingen te onderscheiden op basis van de score op de dimensies organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie.

Organisatiekracht staat voor de mate waarin verenigingen in staat zijn hun sport aan te bieden aan huidige en potentiële leden. Maatschappelijke oriëntatie omvat de mate waarin verenigingen zich richten op maatschappelijke activiteiten en/of taken. Vitale verenigingen zijn goed in staat hun sportaanbod te organiseren en zijn daarbij breed maatschappelijk georiënteerd.

29 procent van de verenigingen is te omschrijven als kwetsbare vereniging. Deze verenigingen hebben een minder

krachtige organisatie en hebben nauwelijks oog voor een bredere maatschappelijke functie. Dit zijn verenigingen die naar verwachting in mindere mate klaar zijn voor de toekomst.

Ongeveer twee vijfde van de verenigingen (41%) behoort tot het segment krachtige verenigingen. Deze verenigingen hebben voldoende organisatiekracht, maar zijn (nog) nauwelijks maatschappelijk georiënteerd. Voor een kleine groep verenigingen (10%) geldt dat zij in de omgeving een bredere maatschappelijke functie vervullen, maar dat de organisatie van de club nog aandacht verdient. Dit zijn de zogenaamde maatschappelijke verenigingen.

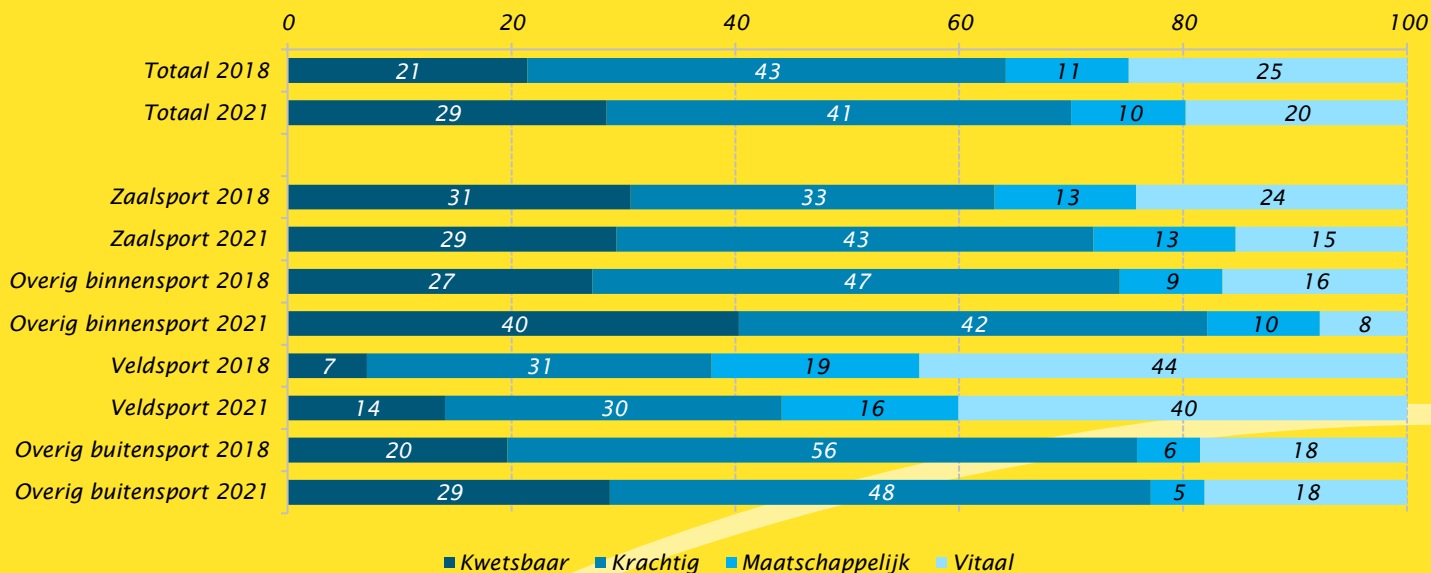
Overige binnensportverenigingen het kwetsbaarst

Overige binnensportverenigingen (o.a. zwemmen, bridge, darts, 40%), verenigingen zonder eigen accommodatie (39%), kleine verenigingen (≤ 100 leden, 33%) en middelgrote verenigingen (101-250 leden, 31%) zijn het kwetsbaarst voor de toekomst (zie figuur 2). Grote verenigingen (> 250 leden, 46%) en veldsportverenigingen (o.a. voetbal, hockey, tennis, 40%) zijn vaker vitaal. Kleine verenigingen (≤ 100 leden, 50%) en binnensportverenigingen (45%) zijn het vaakst krachtig.

Meer kwetsbare verenigingen in 2021

Tussen 2016 en 2018 is de vitaliteit van sportverenigingen in Nederland licht verbeterd ([Hoeijmakers & Van Kalmthout, 2019](#)).

Figuur 2 Vitaliteit sportverenigingen naar type sport in 2018 (n=442) en 2021 (n=549; in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019 en Verenigingspanel februari 2021.

Hoewel het aandeel vitale verenigingen in 2018 ten opzichte van 2016 gelijk is gebleven, is het aandeel kwetsbare verenigingen in 2018 licht gedaald (van 24% in 2016 naar 21% in 2018) en is het aantal maatschappelijke verenigingen licht toegenomen (van 7% in 2016 naar 11% in 2018).

In 2021 heeft deze positieve ontwikkeling zich, zoals door de beperkende maatregelen ter bestrijding van het coronavirus verwacht kon worden, niet doorgezet. Het aandeel vitale verenigingen (van 25% in 2018 naar 20% in 2021) en het aandeel krachtige verenigingen (van 43% in 2018 naar 41% in 2021) zijn licht afgenomen. Het aandeel kwetsbare verenigingen is toegenomen (van 21% in 2018 naar 29% in 2021).

Deze negatieve ontwikkeling in de vitaliteit van sportverenigingen is zeer waarschijnlijk het gevolg van de coronamaatregelen. In 2020 en begin 2021 is in verschillende coronapeilingen vastgesteld dat de coronacrisis negatieve gevolgen heeft voor de ledenontwikkeling en financiën van sportverenigingen, met name voor binnensportverenigingen die langere tijd tot stillegging zijn gedwongen (Hoeijmakers & Van Kalmthout, 2020a, 2020b, 2021).

Zorgelijke situatie bij overige binnensportverenigingen

De situatie van met name middelgrote verenigingen (101-250 leden) en overige binnensportverenigingen (o.a. zwemmen, bridge, darts) is zorgwekkend. Bij deze verenigingen is het

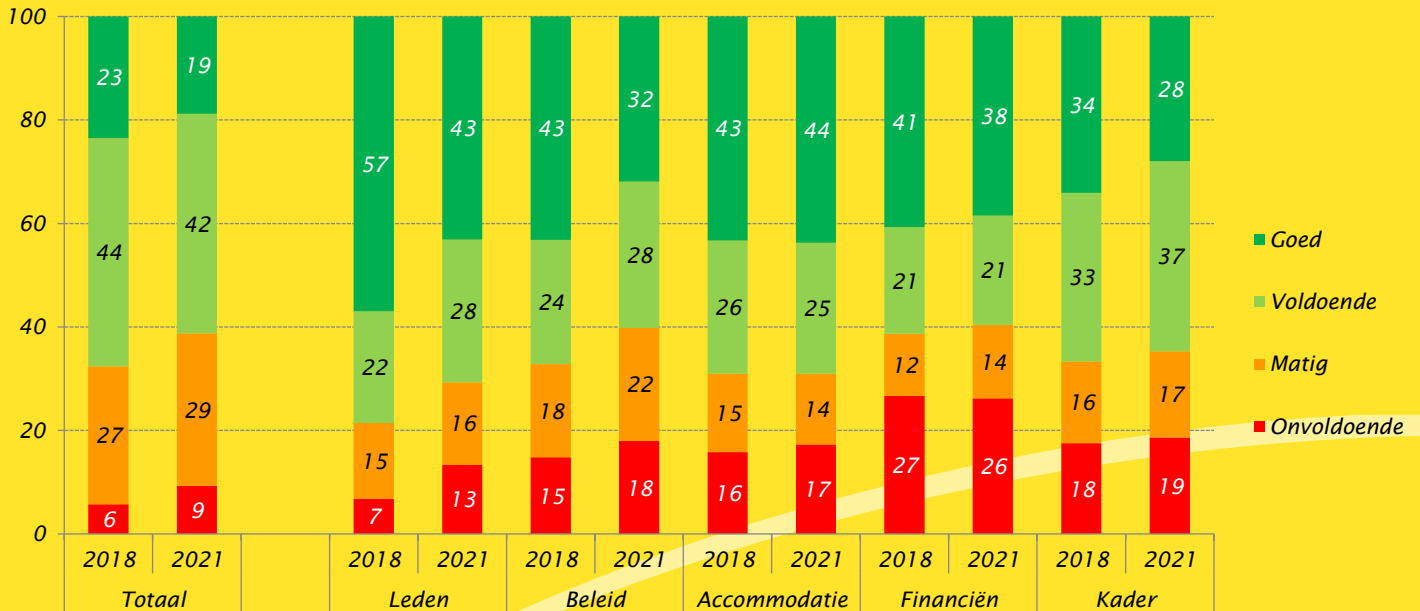
aandeel kwetsbare verenigingen tussen 2018 en 2021 fors toegenomen (bij middelgrote verenigingen van 11% naar 31% en bij overige binnensportverenigingen van 27% naar 40%). Opvallend is dat zaalsportverenigingen (o.a. judo, basketbal, gymnastiek), die net als overige binnensportverenigingen voor langere tijd tot stillegging zijn gedwongen, niet kwetsbaarder zijn geworden (van 31% in 2018 naar 29% in 2021). Wel is het aandeel vitale verenigingen in deze groep fors afgenomen (van 24% in 2018 naar 15% in 2021).

Zes op de tien verenigingen hebben organisatie op orde

Zes op de tien sportverenigingen zijn 'voldoende' of 'goed' in staat om het sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren (61%, zie figuur 3). Vier op de tien verenigingen (38%) scoren 'onvoldoende' of 'matig' op de index organisatiekracht. Dit zijn vaker overige binnensportverenigingen (o.a. zwemmen, bridge, darts, 50%) en verenigingen zonder eigen accommodatie (48%).

De index organisatiekracht bestaat uit vijf criteria: leden, kader, accommodatie, financiën en beleid. De score per criterium wordt ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende of goed. Verenigingen scoren het hoogst op het criterium leden (71% voldoende of goed). De financiën (40% onvoldoende of matig) en het beleid (40% onvoldoende of matig) zijn het vaakst problematisch.

Figuur 3 Index organisatiekracht sportverenigingen in 2018 (n=442) en 2021 (n=549; in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019 en Verenigingspanel februari 2021.

Overige binnensportverenigingen (o.a. zwemmen, bridge, darts) scoren met name slecht op het gebied van leden (50% onvoldoende of matig), middelgrote verenigingen (101-250 leden) met name op het gebied van kader (47% onvoldoende of matig). Zaitsportverenigingen (o.a. judo, basketbal, gymnastiek, 45% onvoldoende of matig), overige binnensportverenigingen (o.a. zwemmen, bridge, darts, 44% onvoldoende of matig), kleine verenigingen (≤ 100 leden, 44% onvoldoende of matig) en verenigingen zonder eigen accommodatie (44% onvoldoende of matig) ervaren het vaakst financiële problemen.

Met name criteria leden en beleid verslechterd in 2021

In de afgelopen twee jaar is de organisatiekracht van sportverenigingen licht afgenomen (van 67% voldoende of goed in 2018 naar 61% voldoende of goed in 2021). Met name de scores op het gebied van leden (van 79% naar 71% voldoende of goed) en beleid (van 67% naar 60% voldoende of goed) zijn in deze periode gedaald.

Opvallend is dat veel verenigingen zich zorgen maken over de financiële situatie van de vereniging gedurende de coronacrisis (Hoeijmakers & Van Kalmthout, 2020a; 2020b; 2021), maar de score voor financiën nauwelijks is verslechterd. Dit lijkt het gevolg te zijn van de financiële steunmaatregelen van de overheid.

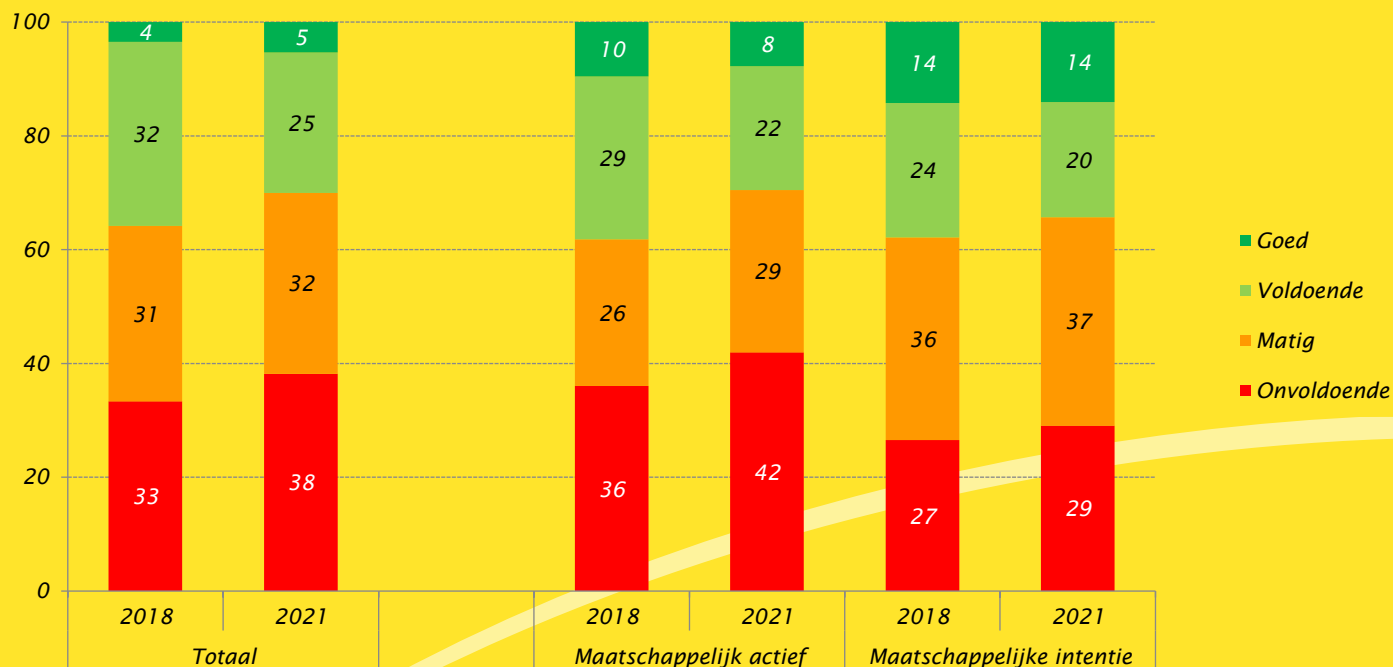
Drie op tien verenigingen maatschappelijk georiënteerd

Drie op de tien verenigingen zijn voldoende of goed in staat een bredere maatschappelijke functie te vervullen (30%, figuur 4). Twee derde van de verenigingen (70%) scoort onvoldoende of matig op het criterium maatschappelijke oriëntatie. Dit zijn het vaakst kleine verenigingen (≤ 100 leden, 83%), verenigingen zonder eigen accommodatie (83%) en overige binnensportverenigingen (o.a. zwemmen, bridge, darts, 82%).

De index maatschappelijke oriëntatie is ontwikkeld om meer inzicht te krijgen in de bredere maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen buiten regulier sportaanbod. Deze index bestaat uit twee criteria: maatschappelijke activiteit en maatschappelijke intentie. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen; maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol.

Drie op de tien verenigingen (30%) zijn maatschappelijk actief en een derde van de verenigingen (34%) staat open voor een (meer) maatschappelijke functie. Kleine verenigingen (≤ 100 leden, 83% onvoldoende of matig) en verenigingen zonder eigen accommodatie (82% onvoldoende of matig) zijn het minst maatschappelijk actief. Grote verenigingen (> 250 leden, 62% voldoende of goed) zijn het vaakst maatschappelijk actief.

Figuur 4 Index maatschappelijke oriëntatie sportverenigingen in 2018 (n=442) en 2021 (n=549; in procenten)

Bron: Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel winter 2018/2019 en Verenigingspanel februari 2021.

Overige binnensportverenigingen (o.a. zwemmen, bridge, darts, 83%), kleine verenigingen (≤ 100 leden, 79%) en verenigingen zonder eigen accommodatie (78%) hebben het minst vaak een maatschappelijke intentie.

Maatschappelijke activiteiten afgenomen in 2021

In de afgelopen twee jaar is de maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen licht afgenomen (van 36% voldoende of goed in 2018 naar 30% in 2021). Vanwege de stillegging van sportverenigingen ter bestrijding van het coronavirus in 2020 en begin 2021 is het niet verassend dat de maatschappelijke activiteiten zijn afgenomen bij sportverenigingen. Wel opvallend is dat de maatschappelijke intentie, oftewel het aandeel verenigingen dat plannen heeft voor activiteiten of een positieve houding heeft ten opzichte van het vervullen van een actieve bredere maatschappelijke rol, ook is afgenomen (van 63% onvoldoende of matig in 2018 naar 66% in 2021). Ook deze afname lijkt het gevolg van de coronacrisis. Sportverenigingen met problemen zullen allereerst focussen op hun sportieve activiteiten.

Conclusie

De gevolgen van de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus zijn zichtbaar in de vitaliteit van sportverenigingen. In het algemeen is de vitaliteit van sportverenigingen in Nederland licht afgenomen en is het aandeel verenigingen dat kwetsbaar is voor de toekomst toegenomen. Met name de situatie van overige binnensportverenigingen is zorgwekkend, gezien de toename van kwetsbare verenigingen onder deze groep.

De financiën en het beleidsmatig werken zijn het vaakst problematisch voor verenigingen. Daarnaast hebben verenigingen in de afgelopen twee jaar meer problemen ondervonden op het gebied van leden.

De maatschappelijke oriëntatie van verenigingen is in de afgelopen twee jaar afgenomen. Dit was te verwachten, aangezien maatschappelijke activiteiten door de coronamaatregelen vaak geen doorgang konden vinden. Verenigingen met problemen geven prioriteit aan het organiseren van sportieve activiteiten voor de eigen leden.

De resultaten in dit factsheet zijn gebaseerd op data uit de Verenigingsmonitor. De Verenigingsmonitor is een thematische vragenlijst die een paar keer per jaar wordt uitgezet onder de verenigingen van het MI Verenigingspanel. Het Verenigingspanel bestaat uit meer dan 2.200 verenigingen.